

บทที่ 1

บทนำ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาพัฒนาการของความสัมพันธระหว่างเมืองเขื่อนลี้กับเมืองปาไปซิฟู
ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างเมืองเขื่อนลี้กับเมืองปาไปซิฟู (ภายหลังคืออาณาจักร
เชียงใหม่หรือล้านนา) ในพุทธศตวรรษที่ 19 นั้น เป็นหัวข้อที่สำคัญแห่งการขยายตัว
ของบ้านเมืองทางภาคเหนือของประเทศไทยตั้งแต่สมัยเริ่มต้นราชวงศ์มังราย เมืองเขื่อนลี้ที่ตั้ง
อยู่ในดินแดนเชียงรุ่งของสิบสองพันนาปัจจุบัน ส่วนปาไปซิฟูอยู่บริเวณที่ราบลุ่มเชียงรายและที่ราบ-
ลุ่มเชียงใหม่ ภาคเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วทั้งสองเมืองมีสภาพภูมิศาสตร์คล้าย-
ตลงกัน ต่างก็อยู่ในที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา แต่เป็นเมืองที่อยู่คนละฟากฝั่งโขง

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองเมืองมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ
มาแต่เดิม ตำนานพงศาวดารสะท้อนให้เห็นการแต่งงานระหว่างเจ้าผู้ปกครองสองเมืองนี้และ
ลักษณะความคล้ายคลึงกันในระบบการเมืองการปกครองสมัยพญามังราย เป็นต้น ความสัมพันธ์
ดังกล่าวนี้ต้องเปลี่ยนแปลงไปหลังจากปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในภูมิภาค คือการขยายตัวของพญามังราย
เมื่อเริ่มต้นก่อตั้งอาณาจักรเชียงใหม่หรือ "พริ่งครรัฐ" และอิทธิพลกดดันทางการเมืองจากภายนอก
คือนโยบายการปกครองของราชวงศ์หยวนสิ้นในยุหนาน

หัวข้อนี้นับเป็นปัญหาที่สำคัญในประวัติศาสตร์ การศึกษาลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือ
ญาติระหว่างเมืองทั้งสองนั้นจะสามารถอธิบายการเติบโตของเชียงใหม่ในระยะเริ่มแรก ร่วมสมัย
กับสุโขทัยและเมืองอื่น ๆ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งต่างก็พัฒนาจากพื้นฐานของความสัมพันธ์แบบเครือ-
ญาติดั้งเดิมมาก่อนทั้งสิ้น เราจะมองเห็นได้ว่า พัฒนาการของเชียงใหม่ในระยะแรกนั้นเกี่ยวพันอยู่
กับการเติบโตของบ้านเมืองทางภาคตะวันตกของแม่น้ำโขง คือที่ราบลุ่มเชียงราย และที่ราบลุ่ม
เชียงใหม่โดยตรง เพราะฉะนั้น เรื่องความสัมพันธ์ของสองเมืองนี้จึงให้คำตอบเกี่ยวกับพัฒนาการ
ทางประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองอื่นในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. มุ่งศึกษาความเป็นมาเชิงประวัติศาสตร์ของเมืองเขอหลี่และเมืองปาไปซีฟู
2. มุ่งศึกษาวิเคราะห์ประวัติและลักษณะเด่นของความสัมพันธ์ระหว่างสองเมืองนี้
ในพุทธศตวรรษที่ 19

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะเน้นการศึกษาประวัติความสัมพันธ์แบบเครือญาติระหว่างชนชั้นปกครองเมืองเขอหลี่กับเมืองปาไปซีฟูตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 19 ซึ่งนำไปสู่การเกิดและพัฒนาการของอาณาจักรเชียงใหม่ และคลี่คลายเป็นความสัมพันธ์แบบสามเส้าในตอนปลายศตวรรษ

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยใช้เอกสารสันที่เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นหลักประกอบข้อมูลเรื่องราวซึ่งเทียบเคียงจากบรรดาตำนานพื้นเมืองต่าง ๆ ของล้านนาและสิบสองปันนา หลักฐานที่ใช้อ้างอิงเป็นหลักฐานขั้นต้นประเภทพงศาวดารสัน เช่น พงศาวดารราชวงศ์หยวน จดหมายเหตุราชวงศ์หมิง พงศาวดารเกี่ยวกับชนชาติไตมีการรวบรวมเป็นเล่มและตีพิมพ์เผยแพร่ในจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้ถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเขอหลี่กับเมืองปาไปซีฟูในอดีต
2. ทำให้เข้าใจพัฒนาการของบ้านเมืองทางเหนือระยะเริ่มแรก